

Ügyszám: **237/E/2000**
Keltetés: **Budapest, 2007.09.17 12:00:00 de.**
Előadó bíró: **Lenkovics Barnabás Dr.**
Közlöny információ:
AB közlöny: **XVI. évf. 9. szám**

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság elutasítja azt a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt, amely azt kifogásolta, hogy a rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény nem biztosítja az Alkotmány 57. § (1) bekezdése szerinti bíróság előtti jogérvényesítést a Magyar Televízió Közalapítvány kuratóriuma, a Magyar Rádió Közalapítvány kuratóriuma és a Hungária Televízió Közalapítvány kuratóriuma törvényességi felügyelete tekintetében.

Indokolás

I.

1. Az indítványozók mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását kérték az Alkotmánybíróságtól. A mulasztás álláspontjuk szerint abban áll, hogy a rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény (a továbbiakban: Médiatv.) nem biztosítja az Alkotmány 57. § (1) bekezdése szerinti bíróság előtti jogérvényesítést a Magyar Televízió Közalapítvány kuratóriuma, a Magyar Rádió Közalapítvány kuratóriuma és a Hungária Televízió Közalapítvány kuratóriuma (a továbbiakban együtt: médiakuratóriumok) törvényességi felügyelete tekintetében. Kérték, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg, hogy a médiakuratóriumokkal, mint a Magyar Televízió Részvénytársaság, a Magyar Rádió Részvénytársaság és a Duna Televízió Részvénytársaság közgyűléseivel szemben helye van a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény (a továbbiakban: Ctv.) 50. § (1) bekezdésében szabályozott törvényességi felügyeleti eljárás kezdeményezésének a Médiatv. 64. § (3) bekezdése, a 65. §, a 66. §, valamint a 69. § (1) bekezdése tekintetében.

Az indítványhoz az szolgáltatott alapot, hogy az indítványozók kifogásolták a Magyar Televízió Közalapítvány kuratóriumi elnökségének megalakulását, amely álláspontjuk szerint nem a törvényi előírásoknak megfelelően jött létre, ezért törvényességi felügyeleti eljárást kezdeményeztek a Ctv. 50. §

(1) bekezdésének d) pontja alapján a Fővárosi Bíróság Cégbírósága előtt. A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága mint másodfokú bíróság a kérelmet elutasította, arra való hivatkozással, hogy a médiakuratóriumok törvényessége felett csak a közalapítványokra vonatkozó szabályok szerint lehet törvényességi felügyeletet gyakorolni, tehát arra az ügyészség jogosult. Az indítványozók megkeresésére a Legfőbb Ügyész arról tájékoztatta őket, hogy a közalapítványok működése törvényességének helyreállítása érdekében sem ügyészi keresetindításra, sem pedig egyéb ügyészi intézkedésre nem lát lehetőséget.

A Médiatv. a parlamenti pártok frakcióit jogosítja fel a médiakuratóriumi elnökségekbe – és ezáltal a részvénytársaságok közgyűléseibe – való jelölésre. Az indítványozók hivatkoztak arra, hogy a közgyűlésen a részvényesi jogok gyakorlása polgári jogi jogosultságnak tekinthető. Álláspontjuk szerint a Médiatv. vonatkozó rendelkezése nem biztosítja ezen polgári jogi jogosultság bíróság előtti érvényesítését, ami az Alkotmány 57. § (1) bekezdésébe ütközik, mindezekre tekintettel mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását kérték.

2. Az Alkotmánybíróság a vizsgált jogszabályokkal összefüggésben az alábbiakat állapította meg.

Az indítvány benyújtása óta a Médiatv. hivatkozott szabályait érintő lényegi jogszabályi változás nem történt. A Ctv.-t a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (Ctv2.) hatályon kívül helyezte, azonban a jelenleg hatályos Ctv2. 74. § (1) bekezdésének d) pontja megegyezik a korábban hatályos Ctv. 50. § (1) bekezdésének d) pontjával. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a hatályon kívül helyezett jogszabály helyébe lépő új rendelkezések tekintetében csak a régi és az új szabályozás tartalmi azonosságának megállapíthatóságakor folytatja le az alkotmányossági vizsgálatot [pl. 335/B/1990. AB végzés, ABH 1990, 261, 262.; 32/2005. (IX. 15.) AB határozat, ABH 2005, 329, 333-334.; 519/B/2003. AB határozat, ABH 2005, 1182, 1184.; 2/2007. (I. 24.) AB határozat, MK 2007, 7. szám, 515, 534. o.]. Jelen ügyben a tartalmi azonosság teljes mértékben megállapítható.

Az Alkotmánybíróság korábban az eljárás során beszerezte az igazságügy-miniszter véleményét.

II.

1. Az Alkotmánynak az indítvánnyal érintett rendelkezése:
„57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.”

2. A Médiatv.-nek az indítvánnyal érintett rendelkezései:
„64. § (3) Az MR Rt.-re, az MTV Rt.-re és a Duna TV Rt.-re (a

továbbiakban együtt: részvénytársaságok) e törvényben foglalt eltérésekkel a Gt.-nek a részvénytársaságokra vonatkozó szabályait kell megfelelően alkalmazni, ideértve a gazdasági társaságok közös szabályait is.”

„65. § A közalapítványok gyakorolják a részvénytársaságok vonatkozásában a Gt. 288-300. §-ában meghatározott alapítói, illetve részvényesi jogokat. Nem jogosultak azonban:

- a) megváltoztatni a részvénytársaságok alapvető tevékenységi körét,
- b) a részvénytársaságokat megszüntetni, egyesíteni, szétválasztani vagy más szervezeti formába átalakítani,
- c) a részvénytársaságoktól vagyont vagy nyereséget (osztalékot) elvonni,
- d) a részvénytársaságok műsorszerkezetét, továbbá műsorainak, illetve műsorszámainak tartalmát meghatározni,
- e) a részvénytársaság elnökének az általa gyakorolt munkáltatói jogkörökre nézve utasítást adni,
- f) olyan kérdésben dönteni, amely e törvény alapján más szerv vagy a részvénytársaság elnökének hatáskörébe tartozik.”

„66. § (1) A kuratórium hatáskörébe tartozik:

- a) a közszolgálati műsorszolgáltató, mint részvénytársaság alapító okiratának megállapítása, módosítása, annak a Magyar Közlönyben történő közzététele,
- b) a részvénytársaság elnökének megválasztása, a megbízátság egyszeri meghosszabbítása,
- c) a részvénytársaság elnökének visszahívása, alelnökei megbízásának, a megbízátság visszavonásának megtiltása – a részvénytársaság elnöke intézkedését követő kuratóriumi ülésen,
- d) a részvénytársaság elnöke visszahívásának kezdeményezése,
- e) a részvénytársaság függetlenségének védelme,
- f) a közszolgálati műsorszolgáltatói szabályzat jóváhagyása, a Művelődési Közlönyben történő közzététele, a szabályzat követelményeinek érvényre juttatása, érvényesülésének évenkénti értékelése,
- g) az archiválás rendjéről szóló szabályzat jóváhagyása,
- h) a részvénytársaság elnöke pályázatában foglalt célkitűzések évenkénti értékelése,
- i) az alaptőke felemelése, leszállítása,
- j) az éves gazdálkodási és pénzügyi terv elveinek és fő összegeinek a jóváhagyása,
- k) az évi adásidő jóváhagyása, módosításának engedélyezése,
- l) az új, magyarországi gyártású műsorszolgáltatásban felhasználásra kerülő mozgóképes alkotásokra fordítandó pénzeszegek meghatározása, a külső gyártás arányaira is kiterjedően,
- m) a mérleg- és az eredménykimutatás jóváhagyása,
- n) a részvénytársaságok felügyelő bizottsági tagjainak megválasztása, visszahívása, a Gt. 13. §-ában foglaltakra figyelemmel,
- o) a könyvvizsgáló megválasztása, megbízátságának felmondása.

(2) A kuratórium elnöksége kizárólagos feladat- és jogköre:

- a) a részvénytársaság elnöki tisztségére nyilvános pályázati felhívás kiírása, elbírálása, az elnök díjazásának

megállapítása,

b) javaslattétel az elnök megválasztására, vagy új pályázat kiírása, javaslat az elnök visszahívására, illetve az elnöki megbíztatás pályázat kiírása nélküli egyszeri meghosszabbítására;

c) a részvénytársaság gazdálkodásának ellenőrzése,

da) egymilliárd forintnál vagy a tervezett éves forgalom tíz százalékánál magasabb értékű szerződésekhez előzetes tárgyalási felhatalmazás megadása,

db) hitelfelvétel, illetve háromszázmillió forintnál vagy a tervezett éves forgalom három százalékánál nagyobb értékű szerződések előzetes jóváhagyása,

dc) ingatlan-elidegenítés, illetve százmillió forint feletti vagyoni értékű jog elidegenítésének engedélyezése,

e) javaslattétel a felügyelő bizottsági tagok megválasztására és visszahívására, díjazásuk megállapítása,

f) javaslattétel a könyvvizsgáló megbízására és megbízásának felmondására, díjazásának megállapítása,

g) a közszolgálati műsorszolgáltatási szabályzat érvényesülésének ellenőrzése, a kuratórium éves értékelésének előkészítése,

h) a részvénytársaság elnöke pályázatában foglalt célkitűzések megvalósításának folyamatos ellenőrzése, a kuratórium éves értékelésének előkészítése."

„69. § (1) Nem választható a részvénytársaság elnökévé, aki a választást megelőző két évben köztársasági elnök, miniszterelnök, a Kormány tagja, államtitkár, szakállamtitkár, országgyűlési képviselő, főpolgármester, politikai párt országos vagy területi szervezetének tisztségviselője volt."

3. A Ctv2.-nek az indítvánnyal érintett rendelkezése:

„74. § (1) Törvényességi felügyeleti eljárásnak van helye, ha

a) a létesítő okirat vagy annak módosítása, illetve a cégjegyzékbe bejegyzett adat a bejegyzést megelőzően már fennálló ok folytán törvénysértő,

d) a cég a működése során nem tartja be a szervezetére és működésére vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket, illetve a létesítő okiratában foglaltakat.

(3) Nincs helye törvényességi felügyeleti eljárásnak, ha az arra vonatkozó igény a 65-70. §-ban meghatározott vagy más polgári perben, illetve közigazgatási eljárásban érvényesíthető."

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az indítvány lényegében arra irányul, hogy az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapítson meg, illetőleg mondja ki, hogy a médiakuratóriumokkal, mint a Magyar Televízió, a Magyar Rádió és a Duna Televízió Részvénytársaságok közgyűléseivel szemben a Ctv2. alapján törvényességi felügyeleti eljárás kezdeményezésének van helye. Az Alkotmánybíróság a 4/1999. (III. 31.) AB határozatában összefoglalta a mulasztással kapcsolatban kialakult és azóta is töretlen gyakorlatát, mely

szerint „[a]z Alkotmánybíróságnak e kérdés eldöntésére vonatkozó hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 49. §-a szabályozza. Az Abtv. 49. §-a szerint a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására akkor kerülhet sor, ha a jogalkotó szerv a jogszabályi felhatalmazásból származó jogalkotói feladatát elmulasztotta, és ezzel alkotmányellenességet idézett elő. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a jogalkotó szerv jogalkotási kötelezettségének konkrét jogszabályi felhatalmazás nélkül is köteles eleget tenni, ha az alkotmányellenes helyzet – a jogi szabályozás iránti igény – annak nyomán állott elő, hogy az állam jogszabályi úton avatkozott bizonyos életviszonyokba, és ezáltal az állampolgárok egy csoportját megfosztotta alkotmányos jogai érvényesítésének lehetőségétől [22/1990. (X. 16.) AB határozat ABH 1990, 83, 86.]. Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapít meg akkor is, ha alapjog érvényesüléséhez szükséges jogszabályi garanciák hiányoznak [37/1992. (VI. 10.) AB határozat ABH 1992, 227, 231.].

Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányértést nemcsak akkor állapít meg, ha az adott tárgykörre vonatkozóan semmilyen szabály nincs [35/1992. (VI. 10.) AB határozat ABH 1992, 204.], hanem akkor is, ha az adott szabályozási koncepción belül az Alkotmányból levezethető tartalmú jogszabályi rendelkezés hiányzik [22/1995. (III. 31.) AB határozat ABH 1995, 108, 113.; 29/1997. (IV. 29.) AB határozat ABH 1997, 122, 128.; 15/1998. (V. 8.) AB határozat ABK 1998. május 222, 225.]. A szabályozás tartalmának hiányos voltából eredő alkotmányértő mulasztás megállapítása esetében is a mulasztás, vagy a kifejezett jogszabályi felhatalmazáson nyugvó, vagy ennek hiányában, a feltétlen jogszabályi rendezést igénylő jogalkotói kötelezettség elmulasztásán alapul.” (ABH 1999, 52, 56-57.)

Az Alkotmánybíróság az Abtv. 1. § e) pontjában foglalt hatáskörében eljárva vizsgálta meg, hogy fennáll-e az indítványozók által állított jogalkotói mulasztás és az ebből eredő alkotmányellenes helyzet.

2. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt a médiakuratóriumok jogi természetét és a vonatkozó jogi szabályozást vizsgálta meg. Ennek során megállapította, hogy az Médiatv. a médiakuratóriumokat kettős jogállású szervként szabályozza, azok egyrészt a közalapítványok kezelő szervei, másrészt a részvénytársaságok közgyűlései.

2.1. A Médiatv. 55. § (1) bekezdése szerint a közalapítványok kezelő szervei a kuratóriumok. A Médiatv. 53. § (4) bekezdése kimondja, hogy a közalapítványokra e törvény eltérő rendelkezése hiányában a közalapítványokra vonatkozó általános szabályokat kell alkalmazni.

Az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény és egyes kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2006. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Áhtm.) 1. § (1) bekezdése szerint e törvény

hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszti a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 74/G. §-a azzal, hogy azok a szervezetek, amelyek közalapítvány létrehozására e törvény hatálybalépése előtt a Ptk. 74/G. §-a alapján jogosultak voltak, alapítványt e törvény hatálybalépését követően már nem hozhatnak létre, ahhoz nem csatlakozhatnak és annak alapítói joga gyakorlására nem jelölhetők ki.

Az Áhtm. 1. § (2) bekezdése szerint azonban az e törvény hatálybalépése előtt már nyilvántartásba vett közalapítvány működésére a Ptk. alapítványra vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni. Mivel a Médiatv. rendelkezései alapján létesített közalapítványok törvényességi felügyeletére maga a Médiatv. nem tartalmaz speciális szabályokat, rájuk a Ptk. általános szabályai az irányadók, vagyis a Médiatv.-ben szabályozott közalapítványokra a Ptk. alapítványokra vonatkozó 74/A. § - 74/F. §-ait kell alkalmazni. Az alapítványok törvényességi felügyeletéről a Ptk. 74/F. §-a rendelkezik.

2.2. A Médiatv. szerinti részvénytársaságokban a közgyűlés jogait a törvényben foglalt eltérésekkel a kuratóriumok gyakorolják. [Médiatv. 59. § (1) bekezdés a) pont]. A Médiatv. 64. § (3) bekezdése értelmében a részvénytársaságokra a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvénynek (továbbiakban: Gt.) a részvénytársaságokra vonatkozó szabályait is megfelelően (az eltérések figyelembevételével) alkalmazni kell.

Az előbbieket alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a médiakuratóriumokra egyfelől az alapítványokra alkalmazandó általános szabályok, másfelől a Gt.-nek a részvénytársaságokra vonatkozó szabályai is vonatkoznak. Az alkalmazandó jog kiválasztása előzetes mérlegelést igényel, és attól függ, hogy a kuratórium a közalapítvány kezelő szerveként vagy a részvénytársaság közgyűléseként vált-e az adott jogviszony alanyává, azaz hogy melyik minőségében érintett.

3. A továbbiakban az Alkotmánybíróság általában a gazdasági társaságokra vonatkozó törvényességi felügyeleti eljárás eseteit és folyamatát vizsgálta meg.

3.1. Az Alkotmánybíróság a 30/1994. (V. 20.) AB határozatában a törvényességi felügyelet intézményével kapcsolatban az alábbiakat állapította meg: „Az eljárások másik csoportját (a jelen alkotmányossági vizsgálat tárgyát képező törvényességi felügyelet is e csoportba tartozik) azok az eljárások alkotják, amelyek elsődlegesen nem a jogalanyok anyagi jogi igényeinek érvényesítésére szolgálnak, hanem más olyan cél elérését biztosítják, amelyeknél a bíróság (közjegyző) általi határozathozatal valamilyen anyagi jogi igény érvényesítését vagy a törvényesség megtartását, illetőleg helyreállítását segítik elő. Ez utóbbi eljárási fajtában a bíróság főszabályként a jogalanyok anyagi jogi igényéről nem dönthet. (...) A törvényességi felügyelettel az állam biztosítja, hogy az ezáltal érintett jogalanyok jogaik gyakorlása és kötelezettségeik teljesítése során a jogszabályokban foglaltaknak megfelelően járjanak el, működésük feleljen meg a

hatályos jogszabályok előírásainak. (...) A gazdálkodó szervezetek törvényességi felügyeletét a jogalkotó a bíróságokra bízta. Egyúttal szabályozta azt az eljárást, amely során a felügyeletet a bíróság gyakorolni köteles. (...) A szabályozás legfőbb sajátossága (és e megoldásból látható, hogy a cégbíróság e nemperes eljárásban nem a jogalanyok igényeinek érvényesítése tárgyában határoz), hogy a bíróság a törvényességi felügyeleti eljárás során (eltérően az igény érvényesítésére szolgáló peres eljárástól és a nemperes eljárások legtöbb válfajától) fő szabályként hivatalból jár el.” (ABH 1994, 161, 162-167.)

3.2. A Gt. 17. § (2) bekezdése a gazdasági társaságok – így a részvénytársaságok – feletti törvényességi felügyeletet a cégbíróságok hatáskörébe utalja. A Ctv2. azonban szűkíti a cégbírósági hatáskörbe vonható esetek körét.

A Ctv2. 74. § (1) bekezdése kimondja, hogy nincs helye törvényességi felügyeleti eljárásnak, ha az arra vonatkozó igény a Ctv2. 65-70. §-ban meghatározott vagy más polgári perben, illetve közigazgatási eljárásban érvényesíthető.

3.3. A fent kifejtetteket figyelembe véve a kuratórium tevékenysége feletti felügyelet formája tehát attól függ, hogy a kuratórium milyen minőségében jár el. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Ctv2. 74. § (1) bekezdés d) pontja alapján a cégbíróság törvényességi felügyeleti jogköre a médiakuratóriumok elnökségének csak azon tevékenységére terjed ki, amelyet az a részvénytársaság közgyűlését megillető jogkörben gyakorol, így arra az esetre, amikor a cég a működése során nem tartja be a szervezetére és működésére vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket, illetőleg a létesítő okiratában foglaltakat. Az Alkotmánybíróság továbbá utal arra, hogy a jelenleg hatályos Ctv2. 74. § (1) bekezdés a) pontja lehetőséget biztosít törvényességi felügyeleti eljárás megindítására, amennyiben a létesítő okirat vagy annak módosítása, illetve a cégjegyzékbe bejegyzett adat már a bejegyzést megelőzően fennálló ok folytán törvénytört. A korábban hatályos rendelkezés ezt a lehetőséget nem tartalmazta, a jelenleg hatályos szabályozás tehát a korábbi szabályozás hiányosságát orvosolta.

Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy amennyiben a médiakuratóriumok elnökségei a részvénytársaság közgyűlésének feladatkörébe tartozó tevékenységet fejtenek ki, ezen aktusokkal szemben a Ctv2. szerinti törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatásának van helye, amikor azonban a közalapítvány kezelő szerveként járnak el, a cégbírósághoz fordulás lehetősége kizárt.

Önmagában azonban abból, hogy a médiakuratóriumok, mint közalapítványi kezelő szervek vonatkozásában a Ctv2. szerinti törvényességi felügyeleti eljárás nem alkalmazható, még nem következik, hogy a médiakuratóriumok, illetve azok elnöksége megalakulásának törvényessége tekintetében a bírósági út kizárt volna.

4. Ezután az Alkotmánybíróság az alapítványok működésének felügyeletére vonatkozó szabályokat vizsgálta meg.

4.1. A Ptk. 74/F. § (1) bekezdése szerint az alapítvány működése felett az ügyészség a reá irányadó szabályok szerint törvényességi felügyeletet gyakorol. A Ptk. 74/F. § (2) bekezdése szerint, ha az alapítvány működésének törvényessége másképp nem biztosítható, az ügyész a bírósághoz fordulhat. A bíróság határidő kitűzésével kötelezi az alapítvány kezelőjét, hogy az alapítvány jogszabálynak megfelelő működését állítsa helyre. A határidő eredménytelen eltelte után a bíróság az alapítványt megszünteti.

E törvény alapján tehát az ügyész csak a kezelő szerv utasítását kezdeményezheti a bíróságnál, az alapító felhívására nem jogosult. A közalapítvány kezelő szerve a kuratórium, amely azonban nem kötelezhető működése törvényességének helyreállítására, mivel elnökségének megválasztása nem a kuratórium – vagyis a kezelő –, hanem az Országgyűlés – vagyis az alapító – hatáskörébe tartozik. Ebben az esetben tehát nincs lehetőség az ügyész törvényességi felügyeleti eljárására, ez azonban még mindig nem jelenti azt, hogy hiányzik a bíróság előtti jogérvényesítés lehetősége.

4.2. A Ptk.-nak az indítvány benyújtásakor hatályos – a közalapítványokra is vonatkozó – rendelkezései tartalmazzák, hogy a közalapítvány alapító okiratában – neve, célja, székhelye, céljára rendelt vagyon és annak felhasználási módja mellett – meg kell jelölni kezelő szervét is, vagy ilyen célra külön szervezet létrehozásáról kell gondoskodni. Amennyiben az alapító okirat megfelel ezeknek a követelményeknek, a bíróság nyilvántartásba veszi a közalapítványt. A nyilvántartásba vételre irányuló eljárás során hozott bírósági határozatokkal szemben az ügyészt fellebbezési jog illeti meg. Az Médiatv. nem tartalmaz eltérést a Ptk. előbbieken idézett szabályaitól, vagyis a médiakuratóriumok, illetve elnökségük létrehozásáról az alapító Országgyűlésnek az alapító okiratban kell gondoskodnia, amiként ez meg is történt.

Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a nyilvántartásba vétel fázisában a rendes hatáskörű polgári bíróság gyakorolja az alapítványok feletti felügyeletet.

Az alapító okirat módosítására is az a rendelkezés irányadó, hogy a nyilvántartásba bejegyzett adatok változását – a változástól számított hatvan napon belül – a bíróságnak be kell jelenteni [Ptké. 91/A. § (5) bekezdés]. A kuratórium összetételének megváltozása olyan mértékű módosulásnak számít, amely érinti a nyilvántartásba bejegyzett adatokat, tehát ebben az esetben az alapító okirat módosítása szükséges. A módosítás bejelentésére az alapítvány nyilvántartásba vételére vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni, azaz ilyenkor is megvan a lehetőség a bírói, illetve – a bíróság törvénysértőnek tartott határozatával szemben – az ügyészi kontrollra.

Ennek alapján tehát a közalapítvány kezelő szervének megalakítása, összetételének megváltoztatása körében elkövetett esetleges törvénysértés a módosítás bírósági nyilvántartásba vételére irányuló eljárásban kerül vizsgálat alá. A bíróság ugyanis nem veheti nyilvántartásba az alapító okirat olyan módosítását, amelyről az alapító a törvényes szabályok

megsértésével határozott. A bíróság törvényellenesnek tartott határozata ellen pedig az ügyészt illeti meg a fellebbezés lehetősége.

5. Azonban nemcsak az ügyész jogosult a közalapítványok működése tekintetében előálló törvényteleniségek megszüntetése érdekében keresetet indítani. A Ptk. 74/E. § (4) bekezdése értelmében a bíróság az alapítványt megszüntetheti, ha a kezelő szerv (szervezet) tevékenységével az alapítvány célját veszélyezteti és az alapító – a bíróság felhívása ellenére – a kijelölést nem vonja vissza és kezelőként más szervet (szervezetet) nem jelöl ki. A Legfelsőbb Bíróság Közigazgatási Kollégiumának KK. 2. számú állásfoglalása indoklásának IV. pontja szerint az eljárás az érdekelt illetőleg az ügyész keresete alapján indulhat meg. Lehetőség van tehát arra, hogy akár az ügyész, akár más érdekelt bírósághoz forduljon, amennyiben úgy látja, hogy a médiakuratóriumok tevékenysége – az elnökség törvénysértő megalakításából eredően – a közalapítvány célját veszélyezteti.

6. Az Alkotmánybíróság a 935/B/1997. AB határozatában az Alkotmány 57. § (1) bekezdésével összefüggésben a mulasztás megállapítása tekintetében az alábbiakra mutatott rá: „Ez a rendelkezés deklarálja – egyes eljárási garanciák meghatározása mellett – a bírósághoz fordulás jogát. Az Alkotmánybíróság értelmezésében ezen alapvető jogból következően »az államra az a kötelezettség hárul, hogy – egyebek mellett – a polgári jogi jogok és kötelezettségek (a polgári joginak tekintett jogviták) elbírálására bírói utat biztosítson.« [59/1993. (XI. 29.) AB határozat, ABH 1993, 355.] (...) Az Alkotmány 57. § (1) bekezdésének a sérelme akkor lenne megállapítható, ha az orvoslás lehetősége egyáltalán nem lenne adott. A jogrendszer ilyen hiányai esetén van helye az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az alkotmányellenesség kimondásának. [63/1997. (XII. 11.) AB határozat, ABH 1997, 365].” (ABH 1998, 772-773.)

A fentiek alapján megállapítható, hogy a médiakuratóriumok – mint a közalapítványok kezelő szervei, illetve mint a részvénytársaságok közgyűlései – törvényessége tekintetében a bírósági út igénybevételének lehetősége minden érdekelt számára fennáll, és ily módon biztosítva van az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében rögzített bírósághoz fordulás joga, tehát mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség kimondásának nincs helye.

Dr. Bihari Mihály
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András
alkotmánybíró

Dr. Holló András
alkotmánybíró

Dr. Kiss László
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter
alkotmánybíró

Dr. Kukorelli István
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás
előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós
alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László
alkotmánybíró